

Kungliga biblioteket
Box 5039
102 41 Stockholm

Datum 2023-10-31
SMHI Dnr 2023/2217/10.1
Er referens

oppenvetenskap@kb.se

Yttrande över förslag till Nationella riktlinjer för öppen vetenskap

SMHI har tagit del av rubricerade handlingar och har följande synpunkter.

Sammanfattning

SMHI ger synpunkter eftersom myndigheten i hög grad berörs av förflyttningen mot öppen vetenskap. SMHI välkomnar tydligare vägledning, policys och riktlinjer för de olika delarna inom öppen vetenskap.

SMHI ser framförallt att riktlinjer och finansieringssätt behöver tydliggöras gällande lagring och tillgängliggörande av de betydande mängder data som produceras från exempelvis beräkningsmodeller vid viss typ av forskning. För SMHI handlar det främst om dataunderlag för framtida klimat och väderrelaterade händelser. Av kostnadsskäl ses det inte som möjligt att alla framtagna data kan bevaras öppet och tillgängligt för all framtid.

Myndigheten ser även att det behövs incitament från forskningsråden för att stimulera omställningen, exempelvis genom att det vid utlysningar blir tydligt meriterande att källkod och data bearbetats och tillgängliggjorts, utöver publiceringar av artiklar. Det behöver även tydliggöras hur vidareanvändning av öppna data och kod ska citeras och refereras.

Generella synpunkter

SMHI publicerar cirka 100 vetenskapliga artiklar om året och myndighetens policy är att i första hand välja tidskrifter som möjliggör öppen tillgänglighet. SMHI delar även modellkod och data från modeller som är grund för forskning, samt bearbetade

SMHI – Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut

Postadress SMHI 601 76 • NORRKÖPING • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01

Huvudkontor SMHI

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 NORRKÖPING

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr
753 40 UPPSALA

SMHI

Besöksadress Sven Källfelts Gata 15
426 71 VÄSTRA FRÖLUNDA

modelldata som beskrivs i publikationer. En del data är direkt nerladdningsbart via dataportal eller datanod. Exempelvis använder SMHI den europeiska datanoden ESGF för klimatdata. Denna har dock i nuläge ingen långsiktig finansieringsplan. Övriga data och modellkod kan också erhållas genom direkt kontakt med SMHIs forskningsavdelning.

SMHIs synpunkt är att det är viktigt att arbeta mot en öppnare forskning och att det är värdefullt att nationella riktlinjer och stöd tas fram. Detta behövs för att få vägledning för att genomföra förändringen, men också för att få till en diskussion och gemensamma ställningstagande i de fall där öppen vetenskap kan vara svårare att införa och där kraven eventuellt kan lägga begränsningar vilken forskning som går att genomföra.

En kärnfråga för SMHI är att det behövs säkras långsiktiga medel för de stora kostnader som är förknippade med långsiktig lagring och tillgängliggörande av stora mängder data, såsom klimatscenedata och de tillhörande modellerna. Att lagra och tillgängliggöra all data från klimatmodeller ”för evigt” ses inte av kostnadsskäl som praktiskt möjligt. En möjlig väg framåt är att definiera ämnesspecifika livstider för data och ta fram riktlinjer för varefter ett datasets relevans kan utvärderas och eventuellt gallras med hänvisning till att det finns nya data och med information om hur den äldre generationen data togs fram. Det kan också vara möjligt att skilja på grunddata från modeller (som kan vara oerhört stora mängder) och bearbetad data för en given publikation. Sistnämnda har större möjlighet att sparas och är troligen mer relevant i det längre tidsperspektivet.

SMHI tycker det är positivt att publicering ska vara kostnadsfritt för forskare, men det är oklart hur det är tänkt att lösas. Idag är publicering oftast förknippat med ganska stora kostnader för ett institut inom ett projekt.

För att stimulera till öppnare forskning hade det varit värdefullt med tydliga incitament för forskare att bidra till användarvänlig öppen källkod, användarvänliga öppna data, osv. Ett förslag kan vara att detta bidrag räknas på tillsvarande sätt som publicering av artiklar, som en viktig del i forskares CVn i samband med tilldelning av forskningsmedel. Ett annat incitament kan vara att sätta upp riktlinjer för hur data ska citeras och i hur många förädlingsled det ska ske.

Specifika synpunkter

Avsnitt 2.1: Om alla har rätt att återanvända och bearbeta ett originalarbete behöver det specificeras hur originalarbetet skyddas och citeras för att undvika plagiat och upphovsrätt. Det behöver specificeras vad som menas med rätten att bearbeta ett originalarbete.

Om kostnader associerade med vetenskapliga publikationer inte ska belasta vare sig upphovsmän eller läsare så behöver det specificeras hur kostnaderna är tänkta att täckas.

SMHI – Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut

Postadress SMHI 601 76 • NORRKÖPING • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01

Huvudkontor SMHI

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 NORRKÖPING

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr
753 40 UPPSALA

SMHI

Besöksadress Sven Källfelts Gata 15
426 71 VÄSTRA FRÖLUNDA

Om målet är att åtgärder som främjar att författare behåller den ekonomiska upphovsrätten till sina verk genomförs så behövs det specificeras vad som avses och hur det är möjligt för material som är fritt tillgängligt och gratis.

Avsnitt 2.2: SMHI bedömer det är bra att en kostnadseffektiv hantering av öppen tillgång säkerställs, men det behöver utvecklas hur det kan genomföras samt hur finansiering kommer att ske. Till exempel forskning som tar fram klimatscenariodata och klimateffektdata medför stora kostnader för lagring av data och för att ta fram och förvalta system, gränssnitt och apier som ger sökbarhet och nedladdning. Dessa långsiktiga kostnader täcks ej av forskningsprojekt och om inte det tillkommer finansiell stöttning kan innebära att forskningen inte längre kan genomföras. Datanoder som idag finns, exempelvis ESGF-noden behöver säkras långsiktig finansiering.

Avsnitt 3.3: Viktigt att det tas fram normer som främjande av öppen forskning blir meriterande och en viktig del i bedömningskriterier av sökanden.

Tjänsteförättande generaldirektör Annika Thunell har beslutat i detta ärende efter föredragning av Helén Andersson.

För SMHI

Annika Thunell
Tf generaldirektör

Helén Andersson
Avdelningschef FoU